

NATURCENTRUM AB

Större vatten- salamander vid Norrvikens trädgårdar

Båstad kommun

**Inventering av 41
småvatten år 2012**

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund
jens.morin@naturcentrum.se
Tel. 0303-72 61 62

Ansvarig uppdragsledare: Jens Morin
Fältinventering: Per Ingvarsson

Uppdragsgivare

Sven Palmqvist
Norrvikens Trädgårdar AB

Kartmaterial

Copyright Lantmäteriet 2004-11-09. Ur Din Karta och SverigeBilden™

Foton i rapport samt fotobilaga

Per Ingvarsson © Naturcentrum AB

Omslagsfoto

Damm nummer 2, med mycket hög täthet av större vattensalamander.
Per Ingvarsson © Naturcentrum AB

Innehåll

Innehåll.....	3
Bakgrund och syfte	4
Metodik	5
<i>Ingående småvatten</i>	5
<i>Fältinventering</i>	5
<i>Tillstånd</i>	5
<i>Viloplatser och spridningsvägar inom planområdet</i>	5
Resultat.....	6
<i>Sammanfattning</i>	6
<i>Viloplatser och spridningsvägar inom planområdet</i>	7
<i>Övriga groddjur</i>	8
<i>Tabeller</i>	9
Referenser	12
Bilagor.....	12

Bakgrund och syfte

Norrvikens Trädgårdar AB har för avsikt att uppföra byggnader på fastigheten Boarp 2:16. Området omfattas av detaljplan. Det aktuella området framgår av planbeskrivning Elestorp 6.6 m.fl. och är i planen markerat som område BK1.

Vid samråd med Länsstyrelsen har framkommit att åtgärden kan komma att kräva dispens från artskyddsförordningen. Anledningen är att det har funnits misstankar om att det aktuella området kan vara livsmiljö för större vattensalamander, vilken är skyddad enligt artskyddsförordningen och EU:s habitatdirektiv bilaga 4. Enligt artskyddsförordningen är det förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
 2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
 3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen,
 4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.
- Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

14 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4, 5 och 7 §§ som avser länet eller en del av länet.

Vid samråd med Länsstyrelsen har det inte kunnat klargöras om åtgärden är tillåtlig eller om dispens i så fall krävs. För att klargöra den frågan har Norrvikens Trädgårdar AB den 5 mars 2012 inkommit med en ansökan om dispens från fridlysningsbestämmelserna i 4–9 §§ artskyddsförordningen (2007:845). Som underlag till dispensansökan har Norrvikens Trädgårdar AB till Länsstyrelsen inlämnat *Utredning om större vattensalamander vid utbyggnad av Norrvikens Trädgårdar* (Calluna AB 2011-10-27)

Den 2012-03-30 har länsstyrelsen lämnat yttrande och begäran om komplettering. Länsstyrelsen bedömer att Callunas inventering på ett fullödigt sätt redovisar potentiella lekvatten inom en radie av 1000 meter från planområdet. Med hänvisning till artens ekologi, bedömer däremot länsstyrelsen att den utredning av landmiljöer och analys av trolig förekomst av arten större vattensalamander inom planområdet som redovisas i Callunas rapport, inte kan utgöra ett fullödigt underlag för prövning enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Länsstyrelsen konstaterar bl a att ansökan saknar en inventering av arten större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Inventering ska ske enligt Naturvårdsverkets inventeringsmetodik "Inventering och övervakning av större vattensalamander version 1:0: 2005-04-21" under perioden april-juni inom en radie av 1000 meter från planområdet. Inventering ska även omfatta eftersök av yngel för att eventuellt konstatera reproduktion samt inventering av viloplatser och spridningsvägar inom planområdet. Länsstyrelsen har sedan i meddelande den 25 maj och den 11 oktober beviljat förlängning av tiden för komplettering till den 15 november 2012.

Metodik

Ingående småvatten

Samtliga småvatten angivna och koordinatsatta i tidigare utredning (Calluna 2011) har ingått i inventeringen med undantag för småvatten nr 14, 15 och 16 som inte kunde återfinnas i fält. Dessa var mycket små vattensamlingar inom parkområdet (se foton i Calluna 2011). Totalt har därmed ingått 41 småvatten. Inventerade småvattens läge framgår av figur 1. Numrering från Callunas utredning används även här.

Fältinventering

Fältbesök utfördes i två etapper med 3 besök vid varje småvatten per etapp.

Ettapp 1 innebar fältinventering nattetid och eftersök av större vattensalamander med pannlampa och ficklampa enligt vedertagen metodik (Naturvårdsverket 2005). Inventeringen utfördes den 21–22 april, den 4–5 maj och den 19–20 maj. Samtliga småvatten inventerades vid 3 tillfällen även om större vattensalamander konstaterades vid det första besöket.

Ettapp 2 innebar håvning efter larver av större vattensalamander för att påvisa reproduktion. Metoden är effektivast under perioden juli-augusti (Naturvårdsverket 2005) och utförs dagtid. Artbestämning kan normalt utföras utan problem direkt i håven. Samtliga infångade larver släpptes tillbaka direkt efter räkning och artbestämning. Fältbesök med håvning genomfördes den 11 juli, 18 juli och den 7 augusti. Även de småvatten där reproduktion redan konstaterats vid det första besöket, besöktes vid samtliga tre tillfällen för att ge bättre kunskap om reproduktionsframgången men också för uppföljning av eventuell uttorkning.

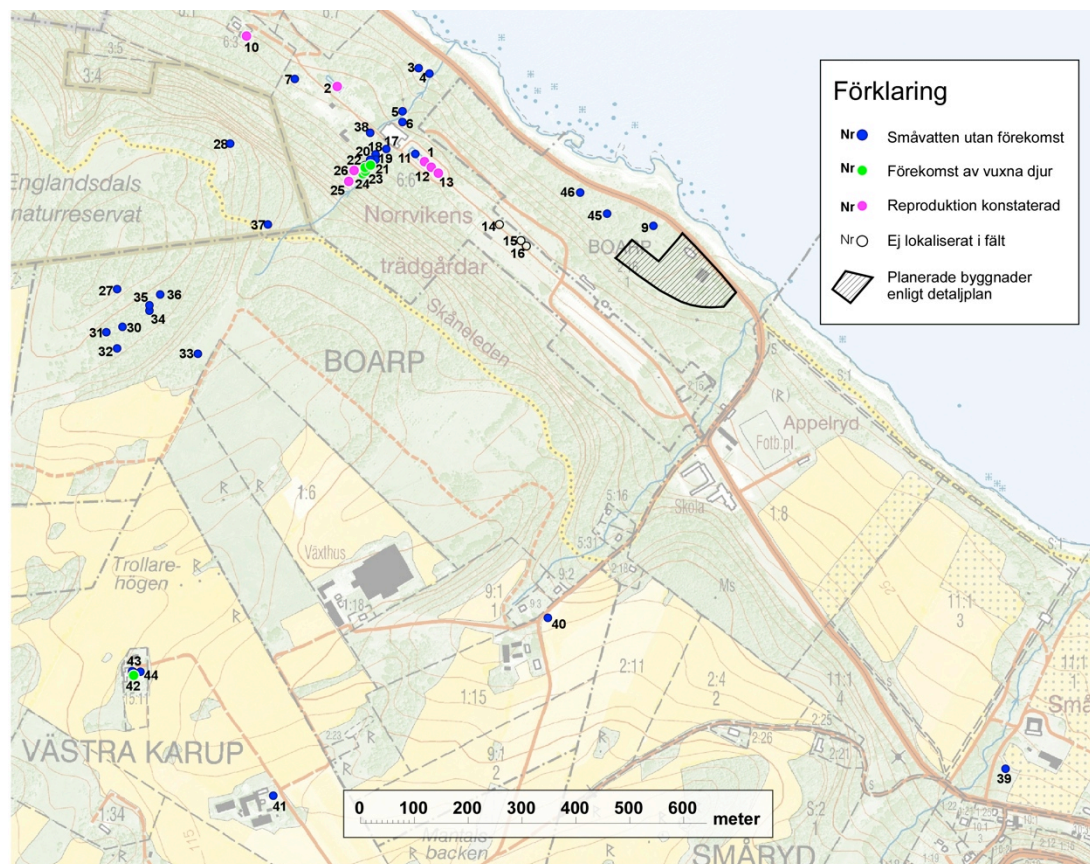
Tillstånd

Tillstånd krävs för håvning av större vattensalamander och tillstånd för håvning har beviljats för inventeringen i beslut av Länsstyrelsen den 6 juli 2012.

Viloplatser och spridningsvägar inom planområdet

Länsstyrelsen har efterfrågat en inventering av viloplatser och spridningsvägar inom planområdet. Lämpliga livsmiljöer och spridningsmöjligheter finns sedan tidigare översiktligt redovisade (Calluna 2011). Den utredningen har nu kompletterats med fältinventering av det aktuella planområdet som omfattas av bygglov varvid lämpliga platser för större vattensalamander noterats. Fältbesök genomfördes för detta ändamål den 7 augusti. Angående begreppet viloplatser se vidare – sid 7.

Resultat

Figur 1: Samtliga inventerade småvatten med nummer som används i textredovisning och foto (bilaga 1). Figuren illustrerar förekomst samt konstaterad reproduktion av större vattensalamander samt området med planerad bebyggelse enligt detaljplan och bygglov. Kartan redovisas även separat (bilaga 2) för bättre läsbarhet.

Sammanfattning

Större vattensalamander förekommer och reproducerar sig i och i närheten av Norrvikens trädgårdar (figur 1). Småvatten nummer 2 uppvisade mycket höga tätheter av både vuxna djur och yngel. Reproduktionsdamm 2 och är den viktigaste reproduktionsdammen för populationen i området.

Totalt konstaterades större vattensalamander förekomma i 12 av de inventerade vattnen och reproduktion konstaterades i 7 av dessa. Förekomst av flera alternativa dammar är sannolikt av stor betydelse för den genetiska spridningen och för populationens långsiktiga överlevnad. De småvatten som är över 50 m² och inte har fisk, kraftig beskuggning eller torkar ut som främst 2, 12 och 25 visar de högsta antalen större vattensalamandrar.

Fisk observerades i 3 av de undersökta vattnen och 20 vatten var uttorkade eller nästan uttorkade vid ett eller flera besök (Tabell 1). Ingen reproduktion av större vattensalamander kunde konstateras i något av dessa vatten, dock uppehöll sig någon enstaka adult större vattensalamander i damm 42 där guldfiskar noterades och i damm 22 som tidvis var uttorkad.

Flera av småvattnen består av gjutna bassänger, flera har dåligt med vattenvegetation och en del är kraftigt beskuggade (se foton i bilaga 1). Det finns stor potential att göra ytterligare förbättringar för större vattensalamander och övriga groddjur.

Samtliga vatten belägna inom 300 m från planområdet var helt uttorkade vid minst ett av fältbesöken och inga fynd gjordes av större vattensalamander i dessa vilket talar för att de inte utgör lekvatten för arten.

Viloplatser och spridningsvägar inom planområdet

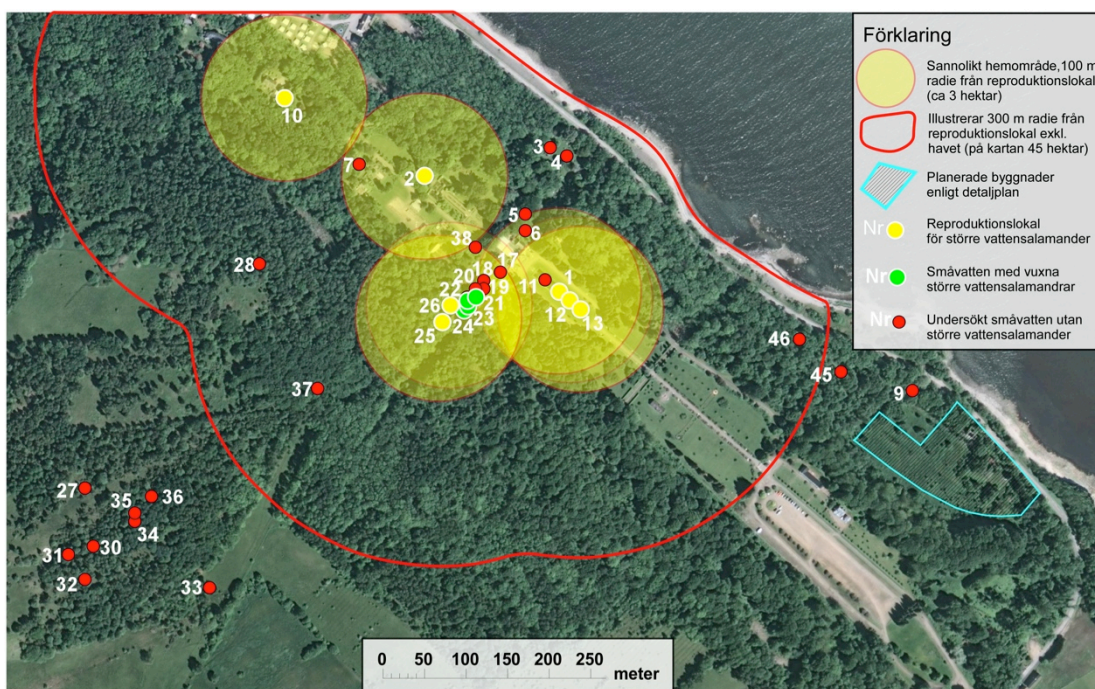
Naturvårdsverket anger i "Handbok för artskyddsförordningen 2009:2, del 1 Fridlysning och dispenser" att den större vattensalamanderns viloplatser/övervintringsplatser bör betraktas vara den lokala populationens "hemområde" runt lekdammen. Arealen varierar beroende på lokal men omfattar ofta 1–5 ha. Studier har visat att djuren normalt rör sig mellan 10 och 100 m från reproduktionslokalen förutsatt att lämpliga närmiljöer finns (Naturvårdsverket 2009). Malmgren 2007 anger 50–300 m som normalt spridningsavstånd. Det finns således inte, med den tolkning av "artskyddsförordningens begrepp viloplatser" som Naturvårdsverket anger i Handboken (Naturvårdsverket 2009), stöd för att definiera planområdet som innehållande viloplatser för större vattensalamander.

Spridning och förflyttningar kan normalt antas ske i närhet av lekdammen och är sannolikt styrd av vad som behövs för att nå lämpliga uppväxtmiljöer. I områden där inga särskilda begränsningar som vägar, större vatten eller intensivbrukad odlingsmark finns är det svårt att peka ut särskilda spridningsvägar.

Vid Norrviken finns gott om lämpliga uppväxtmiljöer i nära anslutning till de konstaterade reproduktionslokalerna. Omgivningarna består till stor del av lövskog, delvis fuktig, och med inslag av död ved och block. Omgivningarna har i tidigare utredning (Calluna 2011) angetts ha hög habitatkvalitet och goda spridningsmöjligheter.

Inventering inom planområdet visar snarare att det finns gott om lämpliga uppehållsplatser, liksom det gör inom stora arealer av det omgivande landskapet. Planområdet är ohävdad och domineras i öppna delar av högvuxna gräs och örter. Det är delvis fuktigt, påverkat av framträngande grundvatten och närliggande mindre vattendrag. Övergivna byggnader, vissa äldre träd och stubbar, stenmur, upplag av ris, stockar, sten och byggmaterial gör att området erbjuder flera lämpliga övervintrings och livsmiljöer för arten men närhet till god reproduktionsplats saknas. Miljöerna inom planområdet illustreras i bilaga 3.

Det är alltså inte bristen på lämpliga uppehållsplatser på land utan snarare avsaknaden av en lekdamm med tillräcklig kvalitet inom den närmsta omgivningen, som leder till slutsatsen att planområdet inte kan definieras som viloplatser.

Figur 2: Området närmast planområdet med samtliga konstaterade reproduktionslokaler och illustrerade "hemområden" på 100 respektive 300 m radie. Även utanför 300 m radien kan enstaka djur förväntas uppträda.

Övriga groddjur

De inventerade småvattnen hyser även andra groddjur (tabell 2) vilka här omnämns översiktligt.

Mindre vattensalamander konstaterades i 28 av de inventerade småvattnen och reproduktion konstaterades i 12 av dessa. Mindre vattensalamander är mer spridd och även bättre på att utnyttja mindre och mer kortvariga vattenhållande småvatten än sin större släkting. I de vatten där de båda förekom gemensamt noterades dock predation från den större arten, och även vuxna exemplar av den mindre arten angreps.

Vanlig padda noterades i 21 småvatten. Det är den enda arten som är riktigt talrik i småvatten där fisk förekommer. Damm 11 utnyttjas exempelvis av stora antal vanlig padda för reproduktion.

Åkergroda och vanlig groda observerades i flera småvatten. Då artbestämning i vissa fall kräver detaljgranskning och ibland kan vara svår (främst unga grodor, larver och mer än veckogammal rom) så har alla fynd i tabellen redovisats som åker/vanlig groda.

Tabeller

Tabell 1: Småvattnens förutsättningar med avseende på storlek, vattentillgång och förekomst av fisk.

Med otillräcklig vattentillgång menas att vattnet vid minst ett besökstillfälle varit helt eller näst intill uttorkat. Fisk anges endast i de fall fisk observerats under inventeringen. I ytterligare några dammar visar förekomst av musslor (som är beroende av fisk för reproduktion) på att fisk förekommer eller har förekommit tidigare. Gulmarkerade celler anger att reproduktion konstaterats av större vattensalamander och grönt anger att större vattensalamander observerats i vattnet.

Nr	Vattentillgång	Storlek (m ²)	Fisk	Eventuell kommentar från fältinventering
1	God	<50	-	
2	God	100-500	-	Stora mängder större och mindre vattensalamander, även på land vid de första besöken.
3	God	<50	-	Mycket grönalger försvårat håvning (besök 4-6)
4	Otillräcklig	<50	-	Uttorkad vid besök 2 och 3 sedan lite vatten
5	Otillräcklig	<50	-	Lite vatten vid besök 4-6
6	God	<50	-	
7	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat vid besök 2-3 därefter lite vatten
9	Otillräcklig	50-100	-	Uttorkad vid besök 2, sedan vatten vid besök 3,
10	God	<50	-	Svårinventerad pga igenväxning vid besök 2-5
11	God	100-500	ål spegelkarp	Även trolig sutare. Musslor (<i>Anodonta sp</i>) finns och indikerar i sig förekomst av fisk.
12	God	50-100	-	
13	God	<50	-	Musslor (<i>Anodonta sp</i>) indikerar förekomst av fisk (nu eller tidigare).
17	God	50-100	-	Svårhåvad vid besök 4-5 p g a alger
18	God	<50	-	Svårhåvad vid besök 4-5 p g a alger. Musslor (<i>Anodonta sp</i>) indikerar förekomst av fisk (nu eller tidigare).
19	God	<50	Ål	Svårhåvad p g a mkt alger vid besök 4. Ål förekommer.
20	God	<50	-	Svårhåvad p g a mkt alger vid besök 4
21	God	<50	-	Svårhåvad p g a mkt alger vid besök 4
22	Otillräcklig	<50	-	Uttorkad vid besök 2, vid övriga besök fanns vatten
23	God	<50	-	
24	God	<50	-	
25	God	50-100	-	Svårhåvad p g a stort djup men också mkt alger
26	God	<50	-	
27	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
28	Otillräcklig	50-100	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
30	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
31	Otillräcklig	100-500	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
32	Otillräcklig	50-100	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
33	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
34	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
35	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6

Nr	Vattentillgång	Storlek (m ²)	Fisk	Eventuell kommentar från fältinventering
36	Otillräcklig	<50	-	Uttorkat och trampat av kreatur besök 4-6
37	Otillräcklig	<50	-	Uttorkad vid besök 4-6
38	Otillräcklig	<50	-	Delvis uttorkad och svårhåvad vid besök 4-5
39	Otillräcklig	<50	-	Helt igenväxt av andmat och alger vid besök 4-6
40	Otillräcklig	<50	-	Uttorkad vid samtliga besök
41	God	<50	-	Inplanterade växter, mycket näckrosor. Känsligt att håva utan att förstöra planterade vattenväxter.
42	God	<50	gulfisk	Damm helt omgrävd tidigare i år, salamandrar upptagna och återsatta efteråt. Guldfiskar finns.
43	God	<50	-	Damm helt omgrävd tidigare i år
44	God	<50	-	Damm helt omgrävd tidigare i år
45	Otillräcklig	100-500	-	Helt uttorkat vid besök 3 därefter endast lite
46	Otillräcklig	100-500	-	Helt uttorkat vid besök 4, vid besök 5-6 endast lite vatten

Tabell 2: Förekomst och reproduktion av större vattensalamander i inventerade småvatten med förekomst av övriga groddjur.

Damm nr	Förekomst (antal vuxna)	Reproduktion (antal larver)	Övriga noterade groddjur
1	Enstaka	Enstaka	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
2	Mer än 100	Mer än 100	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
3	-	-	Åker/vanlig groda
4	-	-	-
5	-	-	Åker/vanlig groda
6	-	-	Åker/vanlig groda
7	-	-	-
9	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda
10	Enstaka	Enstaka	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
11	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
12	19 som mest	Flera	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda

Damm nr	Förekomst (antal vuxna)	Reproduktion (antal larver)	Övriga noterade groddjur
13	9 som mest	Flera	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
17	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
18	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
19	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
20	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
21	Enstaka	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
22	Enstaka	-	Mindre vattensalamander
23	Enstaka	-	Mindre vattensalamander
24	Enstaka	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda
25	10 som mest	Enstaka	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
26	4 som mest	Flera	Mindre vattensalamander
27	-	-	-
28	-	-	-
30	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
31	-	-	-
32	-	-	-
33	-	-	Mindre vattensalamander
34	-	-	Vanlig padda Åker/vanlig groda
35	-	-	Vanlig padda Åker/vanlig groda
36	-	-	Vanlig padda Åker/vanlig groda
37	-	-	-
38	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda

Damm nr	Förekomst (antal vuxna)	Reproduktion (antal larver)	Övriga noterade groddjur
39	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
40	-	-	-
41	-	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
42	Enstaka	-	Mindre vattensalamander Vanlig padda Åker/vanlig groda
43	-	-	Mindre vattensalamander Åker/vanlig groda
44	-	-	Mindre vattensalamander Åker/vanlig groda
45	-	-	Åker/vanlig groda
46	-	-	Mindre vattensalamander

Referenser

Askling, J. & Delbanco, A. 2011. Utredning om större vattensalamander vid utbyggnad av Norrvikens Trädgårdar – underlag till dispensansökan. Rapport, Calluna AB

Malmgren, J. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander version 1:0: 2005-04-21

Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen, del 1
Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2 utgåva 1 april 2009

Bilagor

Bilaga 1. Foton på inventerade småvatten

Bilaga 2. Karta med samtliga inventerade småvatten.

Bilaga 3. Foton från planområdet